

Tagvinduer

Tagvinduer af støbejern blev oprindeligt brugt til at skaffe lys til ubeboede lofter. De var relativt små og faldt naturligt ind i tagfladen. Ved omlægning af taget kan de med fordel istandsættes og genanvendes.

De moderne tagvinduer (ovenlysvinduer) vil synsmæssigt ofte opleves som alt for dominerende til et bevaringsværdigt hus. Det indtryk får man, fordi de rager op over tagfladen, og fordi inddækning og karme er meget kraftige. Tagvinduerne skal ilægges tagfladen med lav mørk inddækning.

Placering af nye tagvinduer i tagfladen på et ældre hus skal overvejes nøje i forhold til facadens opdeling og udseende. Tagvinduer må ikke være for store og dominerende. Tagvinduer mod gaden skal som hovedregel ikke være større end 3 x 3 tegl og de må ikke sammenbygges, dvs. at der som minimum skal være 3 teglrækker i mellem vinduerne. Overkant på tagvinduer må ikke placeres over hanebånd, og der skal som hovedregel være 3-4 teglrækker fra tagkant til underkant af tagvinduer.

Redningsåbninger

Nyt støbejernsvindue

TILLADELSE – ANSØGNING

Der skal ansøges om alle udvendige ændringer. Ved ansøgning skal der fremsendes tegninger. Tegninger skal være målfaste og vise detaljer. Der kan fremsendes tydelige fotografier til understøttelse af ansøgningen.

Regler der gælder for din ejendom kan ses i den bevarende lokalplan, i tinglysningen, samt på:

- www.brk.dk - Teknik & Forsyning

Her finder du også flere oplysninger og links til emnet bygningsbevaring.

Ansøgningen sendes til:

Teknik & Miljø
Skovløkken 4
3770 - Allinge

Der kan ligeledes hentes ansøgningsvejledning og skema på hjemmesiden.

1. UDGAVE - april - 2008

Konsulent Niels-Holger Larsen - ARK.MAA • Rønne

Kviste på Bornholm

Kviste er en forholdsvis nyere foreteelse i de bornholmske byer. De ældste fra 1800-tallet var gerne opbygget med to rammer i en tømmerkarm med buet overkant og tilsvarende buede rammer. Det buede tag var tagsten og siderne murede. I årtierne omkring 1900 blev kviste mere almindelige – det var gerne fine kviste med saddeltag og dekorative detaljer, men også taskekviste blev brugt. Med genopbygningen efter bombardementerne af Rønne og Nexø blev der indført en del andre kvistformer med fladere tage, men stadig med to rammer og gerne små kviste, der ikke dominerede taget. Nye fantasifulde og uindpassede kviste dukker desværre ofte op.

Kvisttyper

Kvisttyperne har hver sine betegnelser, desværre ikke altid entydigt. (På fotografierne angives de navne, der anvendes i denne tekst). Hvilken type man vælger, bør afhænge af bygningens arkitektur og alder, tagets størrelse og tagmaterialet. Det kan være nyttigt at studere ældre kviste på huse af lignende byggestil i omegnen, før man beslutter sig for en bestemt kvist.

Den klassiske kvist – eller klassicistiske kvist er bygget op over en tømmerkarm med lodpost og let buet overkarmstykke. Den har murede flunker. Taget er buet og belagt med tagsten. Rammer, som regel tredelte, har buet overside. Det er en elegant og smuk kvist, der hører hjemme på huse fra 1800-tallet.

Pultkvisten er en diskret kvist, som sidder midt på tagfladen, friholdt af tagryg og tagskæg. Det er nok den almindeligste kvistetype, brugt i flere århundreder.

Pultkviste havde tidligere murede flunker (sider), og kun let eller slet ingen udhæng langs flunkerne. I 1900-tallet blev zinkflunker mere almindelige, og der kom vindskeuder med dækbrædt langs kvistetaget, der typisk er tagsten. Et let svajet tagflade, der jævnt falder ind i hovedtagets tagflade giver en smuk kvist.

Pultkvisten er nok den mest udbredte kvisttype, fordi den er så neutral i sin form, at den passer til næsten ethvert hus. Dog kan store udhæng på kvistens sider og front, samt ”tykke” sider og høj front være ødelæggende for de relativt små huse på Bornholm.

Klassicistisk kvist

Pultkvist med zinkflunker

Pultkvist med pudsede flunker

Frontpickekvisten eller gavlkvisten er en kvist, der står i plan med facaden, eventuelt i en bredde på et par fag, men kun med torammede vinduer. Disse kviste indgår i facadens arkitektur og har derfor nøje relation til facadens materialer og rytme. Frontkvisten kan have selvstændigt sadeltag, buet tag, valmtag eller tag som pultkvisten. At bygge en ny frontkvist på et eksisterende hus er en betydelig ændring og kræver arkitektonisk forståelse af husets karakter. En smal kvist i facadens plan kaldes en tagskægskvist.

Gavlkviste i Rønne

Saddeltagskviste dvs. tosidigt tag med taghældning på ca. 45 grader sidder lidt oppe på tagfladen. Det er en typisk kvist fra slutningen af 1800-tallet, hvor håndværkeren ofte dekorerede kvisten lille trekantgavl, vindskeder og kvistens hjørnestolper. Taget kunne være tagsten, skifer eller zink, og flunker meget ofte zinkbeklædt. En typisk købstadskvist, som også kaldes en "schweitzerkvist".

Saddeltagskvist

Taskekvisten er en kvist med ensidig taghældning – som låget på en kurvetaske med klapper. Taskekviste anvendes oftest på meget små tagflader, hvor der ikke er plads til at trække den ned på tagfladen – eller brugt som stor bred flerfagskvist, som en stor kvist der udnytter et stort areal. Det er dog en voldsom kvist der kan dominere og ødelægge husets arkitektur.

Taskekvist

Blikkenslagerkvist er en lille kvist med zink på sider og tag – med lav hældning eller buet tag. Den er typisk med et torammet vindue, evt. kun med to ruder i hver ramme. Typisk på mindre købstadshuse fra omkring 1900 og frem til 1940'erne, hvor mange huse efter genopbygningen fik sådanne kviste. En diskret lille kvist.

Blikkenslagerkvist med zinkflunker

Kviste i stråtag på boliger er der ingen tradition for på Bornholm. I udlænger var det som regel taglemme i tagfladen, og senere egentlige frontkviste med lemme. Den kvistform, der passer bedst til et stråtag, er "det løftede øjenbryn", et lille halvcirkelformet vindue, som indsættes i tagfladen. Kvisttaget bør ikke komme op i mønningen.

Kvist i stråtag - "det løftede øjenbryn"

Kvisttype - proportioner og detaljer

Det er vanskeligt at anbefale en bestemt kvisttype. De fine og pænt detaljerede kviste med buet tag i zink, samt de små 1900-tals kviste passer nok bedst til murede og pudse huse. Pultkviste kan som nævnt anvendes til næsten alle bygninger, dog ikke til bygninger med skifertage, hvor blikkenslagerkviste eller saddeltagskviste er passende.

Placering af kviste i tagfladen og forholdet til facadens opdeling og udseende spiller en vigtig rolle, når der overvejes at anlægge en eller flere kviste i et ældre hus. Kvistene skal anbringes balanceret på taget, f.eks. ved at flugte med vindues-og/eller dørhuller eller ved symmetrisk placering på tagfladen. Ved symmetrisk placering af to kviste i en tagflade, skal man passe på ikke at placere dem for tæt sammen på midten eller for langt fra hinanden ved gavle. Man skal være varsom med ikke at placere kvistene for tæt ved gavle. Kvisten skal i reglen placeres mindst tre til fire tagsten fra gavle.

Der skal endvidere være to til tre rækker tegl mellem rygning og kvisttag, og tre til fire rækker mellem kvistfront og tagskæg.

Størrelse på kvisten. Kviste må ikke være for store og dominerende – det forvrænger proportionerne i et mindre hus. Den ét spærfag brede kvist svarer til tofagsvinduer, som de fleste ældre huse har. Kvistens vinduesformat bør afpasses husets øvrige vinduer i opdeling og rudeformat - kvistens ruder bør ikke være større end husets. Man får et pænt kvistvindue, når det har samme bredde som husets øvrige vinduer, men kun 2/3 højde, eller et tilsvarende mindre format, når husets vinduer da ellers er et traditionelt, dansk tofagsvindue. Det giver ofte todelte rammer.

Detaljer Ofte bliver kvistene for brede, så frontstykkerne på hjørnerne bliver for brede og især på pultkviste bliver taget ofte "løftet" for højt over vinduet.

Endelig er der tendens til at udhæng på sider og front bliver for voldsomme - "kasseagtige". Det kan skyldes unødvendig tyk isolering. Der er tale om små arealer, som der sagtens kan kompenseres for ved at lægge mere isolering i andre steder. 50 til 75 mm i flunkerne er passende og lignende i taget, afhængig af kvisttype. I en pultkvist kan isoleringen tilspidses nedefter.

Pultkviste tilpasset facadedeling

Kviste tilpasset facadedeling

